

2. Зелена книга України /під загальною редакцією члена-кореспондента НАН України Я.П. Дідуха – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с.
3. Каталог річок України – К.: Видавництво АН УРСР, 1957. – С. 99. – (№ 1670).
4. Національний атлас України / Голова ред. кол. Б.Є. Патон; гол. ред. Л.Г. Руденко. – К.: ДНВП «Картографія», 2007. – 440 с.
5. Червона книга України. Рослинний світ. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с.

УДК 58:069.029:378(477.84

**ДЕНДРОФЛОРА ВНУТРІШНЬОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО
ДВОРИКА ДЕНДРАРІЮ ТНПУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА
ГНАТЮКА**

Керкуш С. В., Барна М. М.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: barna@chem-bio.com.ua

Внутрішній рекреаційний дворик – невід’ємна складова частина дендрарію Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Як відмічають автори монографії М. М. Барна і Л. С. Барна. Дендрарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та перспективи створення біблійного ботанічного саду». Тернопіль : ТзОВ «Терно-граф», 2017. 320 с.: іл. [2].

«За проектом озеленення території навколо головного навчально-адміністративного корпусу озеленення внутрішнього рекреаційного дворика було заплановано на осінь 1977 р., оскільки до здачі в експлуатацію головного корпусу (7 листопада 1977 р.) протилежна фасаду його частина знаходилась на завершальному етапі упорядкування: вирівнювання території, закладання фонтану тощо. Лише після здачі в експлуатацію головного навчально-адміністративного корпусу та перебазування в нього навчально-матеріальної бази двох факультетів: природничого та факультету фізичного виховання,

восени 1977 р. викладачі і навчально-допоміжний персонал кафедри ботаніки разом із студентами природничого факультету приступили до впорядкування території та посадки деревних і чагарникових порід у внутрішньому рекреаційному дворіку.

Унаслідок зорганізованої і чіткої роботи в процесі упорядкування і озеленення його території у внутрішньому рекреаційному дворіку дендрарію були висаджені дерева та кущі таких видів відділу Голонасінні рослини:

а) дерева

Гінкго дволопатеве (*Ginkgo biloba* L.) – 2 рослини, кипарисовик Лавсона (*Chamaecyparis Lawsoniana* Parl.) – 1 рослина; кипарисовик горохоплідний (*Chamaecyparis pisifera* Sieb. et Zucc.) – 2 рослини; кипарисовик горохоплідний, форма периста срібляста (*Chamaecyparis pisifera* Sieb. et Zucc., v. «*Plumosa argentea*») – 4 рослини; туя західна, форма колоноподібна (*Thuja occidentalis* L., v. «*Columna*») – 6 рослин; туя східна (Плоскогілочник східний, біота східна) – *Thuja orientalis* L., *Platycladus orientalis* (L.) Franco, *Biota orientalis* Endl. – 1 рослина; тис ягідний, тис європейський, або негний-дерево (*Taxus baccata* L.) – 6 рослин (3 особини чоловічі, 3 особини жіночі). Доцільно зауважити, що 16 листопада 2016 року випав великий сніг, що поламав всі 7 дерев ялівцю звичайного, які сягали заввишки 18 м і їх довелося зрізати, так що 7 дерев ялівцю звичайного залишилися лише на фотографіях, зокрема в додатках Б₁-Б₃ монографії: Барна М. М., Барна Л. С. Дендрарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та перспективи створення біблійного ботанічного саду [2].

б) кущі

Ялівець козацький (*Juniperus sabina* L.) – 2 рослини

в) дерева – Квіткові

Магнолія кобус (*Magnolia kobus* DC.) – 1 рослина, магнолія обернено-яйцеподібна (*Magnolia obovata* Thunb.) – 1 рослина.

г) кущі – Квіткові

Самшит вічнозелений (*Buxus sempervirens* L.) – 58 рослин, спірея середня (*Spiraea media* Schmidt) – 1 рослина, шипшина собача (*Rosa canina* L.) – 1 рослина.

Отже, проведені нами протягом 2018–2019 рр. дослідження дозволяють зробити наступні узагальнення. Створення дендрарію Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка – це створення важливої навчально-матеріальної бази, яка успішно використовується в навчально-виховному процесі (проведення лабораторних занять, навчальних практик з ботаніки та декоративної дендрології, написання курсових і магістерських робіт; в науково-дослідній роботі (написання монографій, наукових статей, підготовка тез доповідей на з'їзди наукових товариств, міжнародні та Всеукраїнські конференції).

Проведений нами протягом 2018–2019 рр. облік видового складу дерев, кущів і ліан дендрарію ТНПУ ім. В. Гнатюка дозволив встановити, що на території дендрарію зростає 27 видів відділу Голонасінні рослин або Пінофітів (*Gymnospermae*, або *Pinophyta*) і 107 видів відділу Магноліофіти, Квіткові або Покритонасінні рослини (*Magnoliophyta*, *Anthophyta*, або *Angiospermae*). Усі 134 види дерев, кущів і ліан дендрарію ТНПУ ім. В. Гнатюка належать до 37 родин і 79 родів Голонасінних і Квіткових рослин.

Аналогічно у 2018–2019 рр. нами проведений облік видового складу дерев і кущів, які зростають у внутрішньому рекреаційному дворіку дендрарію, внаслідок чого виявилось, що із відділу Голонасінні рослини або Пінофіти (*Gymnospermae*, або *Pinophyta*) на його території ростуть 7 видів, а з відділу Магноліофіти, Квіткові або Покритонасінні рослини (*Magnoliophyta*, *Anthophyta*, або *Angiosperma*) – 5 видів.

Проведений порівняльний аналіз дендрофлори дендрарію в цілому і внутрішнього рекреаційного дворику – структурного підрозділу дендрарію, дозволяє стверджувати, що він дуже доповнює дендрарій, оскільки в ньому ростуть дерева і чагарники, які не ростуть на інших еколого-рекреаційних ділянках дендрарію (напр., гінкго дволопатево (*Ginkgo biloba* L.), тис ягідний, тис європейський, або негний-дерево (*Taxus baccata* L.), ялівець козацький (*Juniperus sabina* L.) магнолія кобус (*Magnolia kobus* DC.), магнолія обернено-яйцеподібна (*Magnolia obovata* Thunb.). Окрім того, внутрішній рекреаційний двірник дендрарію є окрасою території Тернопільського національного

педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Висаджені восени 1977 року дерева та кущі, які розрослися, створюють декоративно-естетичний куток Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, який успішно використовується з навчальною метою (лабораторні, практичні заняття, проведення навчальних практик з ботаніки та декоративної дендрології, написання курсових і магістерських робіт студентів хіміко-біологічного факультету та факультету мистецтв), для проведення науково-дослідної роботи у процесі написання наукових статей та монографій. Водночас він є місцем відпочинку студентів, що навчаються у головному навчально-адміністративному корпусі та професорсько-викладацького і навчально-допоміжного персоналу університету, що успішно і якісно здійснює навчально-виховний процес щодо підготовки висококваліфікованих фахівців з різних галузей знань для системи освіти України.

1. Барна Л. С. Кременецький ботанічний сад – наукова та навчальна база освітніх закладів Волино-Поділля. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія. Біологія.* Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. № 1 (35). С. 3–10.
2. Барна М. М., Барна Л. С. Дендрарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та перспективи створення біблійного ботанічного саду: монографія. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2017. 320 с.: іл.
3. Бродович Т. М., Бродович М. М. Деревья и кустарники Запада УССР. Атлас. Львов : Вища школа, 1979. 251 с.
4. Заповідні території України. Ботанічні сади та дендропарки / відп. ред. Т. М. Черевчен-ко, член-кор. НАН України С. С. Волков. Київ : ТОВ «РСК «Максимум», 2010. 296 с.
5. Флешар І. А. Туристичний Тернопіль. Тернопіль: Видавничо-інформаційний центр «Діана плюс», СПД ФО Максимів, 2009. 36 с.